

Appartement 03

Christine Philipp. The waiting place

26 februari – 26 maart 2011

Curator: Christine de Schaetzen
Plaats: WE-project, Brussel

Bezoek je het atelier van Christine Philipp, dan word je ondergedompeld in een omgeving van stilte. Je bent even buiten de tijd, tussen twee werelden in. De doeken van de kunstenares verplaatsen je naar een verstillid interieur van Wilhelm Hammershoi¹, aan de voet van een obscure trap van Xavier Mellery², in een duivelse scene van *Blue Velvet*³ of in het mysterie van *Un soir, un train*⁴. De schilderijen van Christine Philipp zijn verwant aan de beeldtaal van het einde van de 19de eeuw en aan het magisch realisme van de film. De duisternis wordt mettertijd helderder, naargelang het oog er zich aan went. De grote donkere vlakken – tussen het figuratieve en abstracte in – betoveren geleidelijk aan de toeschouwer.

Christine Philipp (Berlijn, 1971) woont en werkt sinds vier jaar in Brussel. Als kind groeide ze op in Oost-Berlijn, waar ze ook twee jaar lessen volgde aan de vrije Akademie. In 1995 vertrekt ze naar Düsseldorf om zich in te schrijven voor de lessen van Jan Dibbets⁵ aan de

¹ Wilhelm Hammershoi (1864-1916), Deens schilder, beroemd voor zijn geheimzinnige interieurbeelden die meestal lege kamers tonen, vaak bewoond door vrouwelijke personages. Zijn schilderijen baden in een bevreemdende, irreële sfeer.

² Xavier Mellery (1845-1921), Belgisch symbolistisch schilder, die onder andere mysterieuze, verlaten traphallen schilderde, soms met figuren die in de halfschaduw verdwijnen.

³ Film van David Lynch (Amerikaans cineast, fotograaf, schilder, geboren in 1946), waarin ene irreële kant terugkomt, vaak onrustwekkend, en wiens beelden lijken uit een droom te komen.

⁴ Film van André Delvaux (Belgisch cineast, 1926-2002), wiens films worden gekenmerkt door een droomwereld en het mysterie. Hun surrealistische sfeer brengt ze onder bij het magisch realisme.

⁵ Jan Dibbets (geboren in 1941), Nederlands kunstenaar die men bij de land art en conceptuele kunst onderbrengt. Zijn foto's zijn gebaseerd op het licht, de waarneming, het perspectief en de ruimte. Harald Szeeman stelde zijn werk tentoon in *When Attitudes become Form*, in de Kunsthalle te Bern in 1969.

Kunstakademie. Ze herinnert zich een openhartige, strenge, veeleisende en compromisloze docent. Vaak komt hij met ijzersterke argumenten voor de dag, waardoor Christine in zichzelf keert, maar hij moedigt de jonge kunstenaar aan in haar zoektocht naar eenvoud, een directe taal en beperkte middelen. Daarnaast leert Dibbets haar om geen “kleine trukjes” te gebruiken die haar schilderijen “aangenaam” maken. In Düsseldorf begint ze portretten te schilderen, maar de psychologische interpretaties die sommigen er aan verlenen ergeren haar omdat ze er zelf niets autobiografisch in legt. Ze legt zich vervolgens toe op interieurs en landschappen. Ze zoekt noch het grote effect op, noch een hoogdravend discours. Wilhelm Hammershoi is de eerste schilder die ze als inspiratiebron citeert, want hij is “authentiek”. Net als bij de Deense schilder, vinden we bij Philipp sombere interieurs terug, kamers ontdaan van menselijke aanwezigheid, waar de herinnering van een kort verblijf hangt, met ramen en deuren op een kier. Ze bewondert de beheersing van Dirk Braeckman voor de in-between-ruimte, die hij in zijn foto’s weergeeft. “Ik houd van zijn werk, want hij weet precies wat hij wil”, meent ze.

The waiting place

De onderwerpen van haar schilderijen put de Duitse kunstenaar uit documentaires, films en foto’s of uit schilderijen van vroegere kunstenaars. Een wenteltrap, een kelder, een bergruimte, de rand van een bed, een afgesloten kamer, een vakwerkhuis, een gebroken venster, een kandelaar, ... weinig bijzonders. Soms fotografeert ze de hoek van een gebouw in haar Brusselse wijk. Van films onthoudt ze de beelden die in haar geheugen geprent staan. Die verwerkt ze tot een onderwerp voor een schilderij. Snapshots van plaatsen of dingen die haar inspireren worden een mogelijk thema. De kleuren variëren van wit tot zwart, met daartussen grijs, blauwgrijs, donkergroen, koningsblauw, donkerbruin, soms ook oranje of lichtblauw. Haar oeuvre wordt gekenmerkt door een zekere terughoudendheid. “Ik houd er van wanneer iets eenvoudig is”, zegt ze, terwijl ze een verloren moment tracht vast te houden. Het is dit lege moment dat haar interesseert, dit ‘tussenin’, waar alles kalm lijkt. Ze interesseert zich voor het moment wanneer men iets verwacht, zonder dat men juist weet wat te verwachten. Haar schilderijen beschrijven een toevallig moment, een tijdssprong waar niets gebeurt. Het is ook de bijzonderheid van een plaats die haar fascineert, *the waiting place*... daar waar men wacht op de aankomst van een trein, het vertrek van een vlucht, het rinkelen van de telefoon – of het uitkijken naar vallende sneeuw – of naar een nieuwe kans? Het beeld van een schilderij speelt zich af in een verlaten ruimte, zonder menselijke aanwezigheid. De inertie van het scenario biedt aan de schilder het nodige materiaal om de intensiteit van een gefixeerd moment te laten opdoemen.

Herinnering van een gesprek

“Ik denk dat muziek de meest directe kunstvorm is”, beweert de kunstenaar. “Een componist is voor mij de meest fascinerende kunstenaar”. De schilderijen van Christine Philipp zijn net als muziek vluchtig, efemer en ongrijpbaar. Net als we denken ze te kunnen vastnemen, ontvluchten ze ons. Je hebt meteen het gevoel dat haar schilderijen je in een ontwaakte droom onderdompelen. De grens tussen het reële en het imaginaire wordt opgeheven. De stem, het instrument van de menselijke muziek dat ons op elk moment omringt, tussen elk contact tussen twee personen, is voor Christine Philipp een belangrijk element. Daarom heeft ze ervoor gekozen om die van Ryan Gosling⁶ in de huidige tentoonstelling te integreren. De donkere stem van de acteur heeft de kracht om een poëtische rilling te ontlokken, om de toehoorder naar een droomwereld te vervoeren. Als de menselijke aanwezigheid er bijna onbestaande is, dan hangt in Philipps schilderijen toch een herinnering van een gesprek tussen een broer en een zus, zachte woorden tussen twee geliefden, of het gesnik van een kind. Soms weerklinkt geen enkele klank en stoot de kamer

⁶ Ryan Gosling (geboren in 1980), Canadees acteur en muzikant, die meespeelde in *The Believer* (2001), *The Notebook* (2004) en *The Fracture* (2007).

een verdrukkende stilte uit. Het enige dat overblijft is een leegte, de indruk van de dood – een extreme spanning.

Het licht in de duisternis

Het licht dient om een onderwerp in een schilderij te verduidelijken, letterlijk uit te lichten. Hier is het de duisternis die verlicht, een omgekeerd licht, of de alomvattende duisternis die het lichtpunt accentueert. Het licht krijgt van Christine Philipp alle aandacht. Het mysterie van haar schilderijen ligt in het vermogen om het oog naar het lichtpunt te leiden, of het net aan de duisternis te laten wennen. Deze duisternis ontlokt een gevoel van onzekerheid en angst, net zoals men schoorvoetend een donkere kamer betreedt. Vanuit de donkere abstracte vlakken van haar schilderijen groeit een onrustwekkende bevreemding. Elk pittoresk accessoire is afwezig. We herkennen de gloeilampen van een luchter, lakens die over het bed hangen, details van de balustrade, de kier van een deur die een lichtstraal doorlaat,... Maar hier houden de herkenbare elementen op. Dankzij het subtiele lichtspel kan de geest van de toeschouwer vrij rondzwerven in een afgesloten ruimte, geleidelijk aan herkenningpunten vinden, polsen naar verborgen delen van de ziel en toegang krijgen tot een voorheen ontoegankelijke droomwereld.

Christine heeft reeds vier keer op een discrete manier in België tentoongesteld, meerbepaald in de groepstentoonstelling *Lichtgevoelig*. Het licht is een op zich staand deel, een abstract element op de voorgrond van een onmiskenbare figuratieve schilderkunst.

Stilstaande beelden

Filmkunst neemt een belangrijke plaats in het oeuvre van Christine Philipp. Haar schilderijen vormen een filmdecor of een naakte achtergrond. De kunstenaar ontleent een beeld van een film, bevriest als het ware. Het gaat om de visie van de kunstenaar, niet op de werkelijkheid die haar omringt, maar op een detail van een cinematografisch verhaal. Ze isoleert een visueel fragment van een film om er een scene van te maken die het vertrekpunt wordt van een nieuw verhaal. Ze gebruikt filmtechnieken als de close-up, de beeldinstelling, het vogel- en kikvorsperspectief om net datgene te vatten dat haar interesseert. Deze technieken kunnen het onderwerp beangstigend maken, zoals deze bedreigende balustrade of archiefladen die net bezeten lijken. Christine Philipp heeft zich ontdaan van de psychologische intrige van het stilstaand beeld of van de momentopname. Het verhaal bestaat niet meer, of is anoniem geworden. Er is geen actie meer, de subjectiviteit werd overboord gegooid, de tijd stilgezet. We zitten gevangen in een *waiting place*, een uitweiding binnen de tijd. Tijd en ruimte van het schilderij zijn oneindig en anoniem geworden.

Appartement 03
Tentoonstelling "Christine Philipp. The waiting place"
Curator: Christine de Schaetzen
Vertaling: Frederic Demotte
Plaats: WE-project, geleid door Fabrice Rans
Adres: 20 Emile Regardstraat, 1180 Brussel
Vernissage : vrijdag 25 februari van 18 tot 21 uur
Data: van 26 februari tot 26 maart 2011
Open van donderdag tot zaterdag, van 14u tot 18u
Nocturne elke donderdag tot 21 uur
Contact : + 32 478 44 39 34
Email : info@weproject.be

Contact : Christine de Schaetzen +32 478 44 39 34
Email : chris.deschaetzen@gmail.com